



Dato
10.05.21

Vår Referanse
2020/13

Saksbehandler
Nina N. Hermansen

Protokoll 4/2021

Tariffnemndas vedtak av 10. mai 2021 om fortsatt delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene

Innledning

Saken gjelder videreføring av delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene. Det vises til forskrift av 11. oktober 2018 nr. 1685 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

Tariffnemnda mottok til behandling LOs begjæring av 13. november 2020 om fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene. Nemnda besluttet å sende saken på høring. Høringsfristen ble satt til 26. februar 2021.

Tariffnemnda mottok fra LO et tillegg til begjæringen datert 14. april 2021 med reviderte satser fra mellomoppgjøret 2021 i tråd med protokoller datert 13. april 2021 mellom EL og IT Forbundet og Nelfo.

Begjæringen

I begjæringen viser LO til at allmenngjøringen av Landsoverenskomsten for elektrofagene første gang trådte i kraft 1. mai 2015, og at det anføres at de samme forholdene som lå til grunn for den opprinnelige begjæringen fortsatt gjør seg gjeldende.

LO viser til at Arbeidstilsynet har registrert brudd på reglene for lønn i 8 prosent av tilsynene, og på kost og losji i 4 prosent av tilfellene. Når det gjelder kontroll med påseplikt og informasjonsplikt finner Arbeidstilsynet hyppige avvik.

Det vises videre til at Fafos analyse av den lønnsmessige fordelingen innenfor allmenngjorte områder. Analysen viser at 9 prosent av de østeuropeiske arbeidstakerne lønnes dårligere enn den laveste minstesatsen på kr 183,06, mens antallet for arbeidstakere utenfor EØS var på 18 prosent. Ikke-bosatte ligger på 14 prosent. LO fremholder at tallene fremstår som høye ettersom statistikkgrunnlaget, som er hentet fra SSB, ikke inneholder lønnsoversikt fra bemanningsbyråer - hvor innslaget av utenlandske arbeidstakere ligger høyt, og hvor det kan forventes at lønnsnivået blant disse generelt ligger lavere. LO anfører at det samme gjelder i enda større grad utstasjonerte arbeidstakere fra utenlandske selskaper som heller ikke omfattes av datagrunnlaget.

Det fremgår av analysen at 24 prosent av de østeuropeiske arbeidstakerne og 33 prosent av de utenfor EØS tjente under 210 kroner i timen. Dette gjaldt bare 17 prosent av nordmennene. LO

anfører at disse tallene viser med all tydelighet at for en stor gruppe av utenlandske arbeidstakere fastsettes lønn ut fra de allmenngjorte minstesatsene, og i mange tilfeller også lavere, og peker mot at det ligger et kontinuerlig sterkt lavlønnspress i næringen.

Videre viser LO til at arbeidstakere som kun har D-nummer er 14 prosent avlønnnet under minstesatsen for ufaglærte på kr 183,06, mens hele 20 prosent ligger mellom kr 183 og kr 210. LO anfører at dette utgjør en betydelig andel som blir utsatt for det man vil karakterisere som sosial dumping, tatt i betraktning at de fleste som utfører elektrisk installasjonsarbeid i Norge har fått sin fagutdanning godkjent av DSB (DSB godkjenning), som innebærer at de kan arbeide selvstendig på elektriske installasjoner – og skal avlønnes som fagarbeidere.

LO anfører at dersom det allmenngjorte lønnsgulvet fjernes, vil det være høy risiko for at lønninger og andre tillegg, som i dag er regulert gjennom forskriften, synker langt under tariffmessige standarder. Videre anfører LO at dette ikke bare vil medføre økt sosial dumping, men også gi svært uheldige virkninger for tariffbundne virksomheter som vil få en betydelig økning i lavlønnskonkurransen fra ikke tariffbundne bedrifter.

Tariffnemnda har også mottatt et felles brev fra NELFO og EL og IT Forbundet av 12. november 2020, som ber om at det vedtas fortsatt allmenngjøring for elektrofagene. Deres oppfatning er at allmenngjøringen har redusert omfanget av sosial dumping i elektrobransjen og at det er etablert et minstenivå som alle som ønsker å utføre elektrisk installasjonsvirksomhet må følge. De anfører at uten allmenngjort minstenivå er det svært utfordrende for norske virksomheter å nå opp i anbudskonkurranser med virksomheter fra EU/EØS- områder, da det ikke finnes noen annen regulering som sikrer at ikke arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår er det avgjørende konkurranseelementet. Nelfo og EL og IT Forbundet er av den oppfatning at det er viktig at «gulvet» som allmenngjøringsforskriften representerer videreføres for å hindre et tilbakefall til mer ekstrem lavtlønnskonkurranse og konkurransevridning til ugunst for den seriøse delen av bransjen.

LO anfører at det fortsatt vil være behov for allmenngjøring som et nødvendig tiltak for å oppnå likeverdige lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlandsk arbeidskraft på elektrooverenskomstens område og ber Tariffnemnda om å fatte vedtak om fortsatt allmenngjøring med reviderte satser.

Høringsrunden

LOs begjæring om fortsatt allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene ble sendt på høring den 8. desember 2020 med svarfrist 26. februar 2021. Det ble mottatt følgende høringssvar med merknader:

Akademikerne støtter begjæringen av fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler.

Arbeidstilsynet fremlegger tall fra sine kontroller med virksomhetenes etterlevelse av allmenngjøringsregelverket i perioden 2018-2020 som viser at ved kontroll av allmenngjort lønn forelå det brudd i 4 prosent av tilsynene, mens det ved kontroll av reise, kost og losji forelå brudd i 3 prosent av tilsynene.

Arbeidstilsynet er av den oppfatning av at det fortsatt er behov for allmenngjøring innenfor elektrofaget. Dette som et nødvendig tiltak for å oppnå likeverdige lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlandsk arbeidskraft på elektrooverenskomstens område.

LO har ingen merknader utover det som fremkommer av begjæringen.

NELFO sammen med **EL og IT Forbundet** viser til felles brev datert 12. november 2020 hvor de anmoder om videreføring av forskriften og har ingen ytterligere merknader.

NHO har inngitt høringsuttalelse på vegne av NHO med tilsluttede landsforeninger. NHO påpeker innledningsvis at de er opptatt av ordnede arbeidsforhold og at en allmenngjøring innen rammene av allmenngjøringsloven, herunder Norges EØS-rettslige forpliktelser, i enkelte tilfeller kan være et hensiktsmessig virkemiddel. Allmenngjøringsloven stiller krav til dokumentasjon for at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som er samlet sett dårligere enn gjeldende tariffavtale mv, jf. § 5. NHO fremhever følgende:

Tariffnemnda har en fakultativ adgang til å beslutte allmenngjøring, noe som innebærer at nemnda må vurdere behovet for allmenngjøring og forholdsmessigheten av det enkelte vedtak sett i forhold til den foreliggende dokumentasjonen.

Spekter er prinsipielt uenig i omfanget av allmenngjøring som i dag brukes og den praksis som nå synes å være etablert, der tidligere allmenngjøringsvedtak nærmest automatisk videreføres uten en grundig ny vurdering av om det fortsatt er grunnlag for allmenngjøring for en ny tariffperiode. Spekter fremhever følgende:

Allmenngjøring er et kraftig myndighetsinngrep og må derfor etter Spekters oppfatning kun brukes der det klart er dokumentert at lønns- og arbeidsvilkårene ligger vesentlig under det som må anses som sosialt akseptabelt i Norge. Dersom Tariffnemnda likevel finner å ville videreføre allmenngjøringen vil Spekter uttale at vi er skeptiske til at det allmenngjøres andre bestemmelser enn minstelønnsbestemmelser. Vi har ingen merknader til at minstelønnsatsene justeres i tråd med resultatet fra overenskomstrevisjonen 2020.

Stein Evju har bemerkninger til ordlyden utkast til forskrift § 6 om «Utgifter til reise, kost og losji» og sammenhengen med det nye utsendingsdirektiv. Han gir en oppklaring av hvordan direktivet skal forstås og har forslag til en ny ordlyd i forskriften. Han peker på at det riktige vil være å erstatte «hjemmet» og «sitt hjemsted» med «arbeidstakerens ordinære arbeidssted i vertsstaten» eller en annen formulering som gir tydelig uttrykk for en slik forståelse. Det avsluttende «ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt» i første ledd må tas ut. Ny bokstav i) jfr. annet ledd i artikkel 3 nr. 1 gir ikke grunnlag for en slik begrensning for reiser i vertsstaten.

Evju bemerker videre at utkastet til § 6 bare pålegger en «avtaleplikt», ikke konkretiserte betalingsplikter, og at det da kan spørres om bestemmelsen er egnet til å ivareta det likebehandlingsprinsippet som nytt første ledd i direktivets artikkel 3 nr. 1 gir uttrykk for.

Justis- og beredskapsdepartementet og **Utenriksdepartementet** har ingen merknader.

Tariffnemnda innhentet i forkant av behandlingen statistikker fra SSB over lønnsnivået i bransjene som var begjært allmenngjort.

Tariffnemndas vurderinger

Tariffnemnda finner ut fra en samlet vurdering av dokumentasjonen at vilkårene for allmenngjøring er til stede.

Tariffnemnda har særlig lagt vekt på lønnsstatistikken fra SSB. Det er betydelige forskjeller i lønnsnivået til utenlandske og norske arbeidstakere. Det er få utenlandske arbeidstakere som får lønn under allmenngjort nivå. Det viser at forskriften har reell betydning, og at det er sannsynlig at lønningene vil falle dersom allmenngjøringen fjernes. Tariffnemnda har også vektlagt at partene i bransjen støtter opp om fortsatt allmenngjøring av tariffavtalen.

Når det gjelder ordlyden i forskriften § 5 «Utgifter til reise, kost og losji» viser nemnda til vurderingene i vedtaket av 11. oktober 2018 som fortsatt gjør seg gjeldende. Nemnda har på dette punktet lagt vekt på at forskriftens ordlyd skal samsvare med tariffreguleringen.

Tariffnemnda viderefører forskriften med de reviderte satsene som gjelder fra 1. mai 2021.

Tariffnemndas vedtak

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. har Tariffnemnda truffet vedtak om videreføring av delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

Tariffnemndas vedtak innebærer at forskriften om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene videreføres med justerte lønnsatser.

Oslo, 10. mai 2021

Terese Smith Ulseth
Steinar Holden
Giuditta Cordero-Moss
Andreas van den Heuvel
Kurt Weltzien

Forskrift om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene

Hjemmel: Fastsatt av Tariffnemnda 10. mai 2021 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 3.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Landsoverenskomsten for elektrofagene 2020–2022 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og Nelfo på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og EL & IT Forbundet på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for bedrifter som utfører installasjon, montasje og vedlikehold av elektriske anlegg for automatisering, data, telekommunikasjon o.l. Forskriften gjelder for arbeidstakere som utfører slikt arbeid i slike bedrifter.

Forskriften gjelder ikke for petroleumsvirksomheten til havs.

Med faglært arbeidstaker menes arbeidstaker med offentlig godkjent fagbrev, DSB godkjenning eller tilsvarende utdanning innenfor det fagfelt arbeidstaker utfører arbeid.

Forskriften gjelder ikke lærlinger og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører installasjon, montasje og vedlikehold av elektriske anlegg for automatisering, data, telekommunikasjon og lignende, jf. § 2, skal ha en lønn per time på minst:

- a) kr 225,15 for faglærte som utfører fagarbeid.
- b) kr 196,47 for øvrige arbeidstakere.

Ved skiftarbeid skal det beregnes kompensasjon av minste timelønn i første ledd på:

- a) 17 % ved toskiftsarbeid.
- b) 27,3 % ved treskiftsarbeid.

§ 4. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsene i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. Utgifter til reise, kost og losji

For arbeidsoppdrag hvor overnatting utenfor hjemmet er nødvendig, skal arbeidsgiver etter nærmere avtale dekke nødvendige reiseutgifter ved arbeidsoppdragets begynnelse og slutt.

Før arbeidsgiver sender arbeidstaker på oppdrag utenfor sitt hjemsted, skal det være avtalt ordninger vedrørende kost og losji. Arbeidsgiver skal som hovedregel sørge for kost og losji, men fast diettsats, betaling etter regning e.l. kan avtales.

Kap. III. Fravikelighet m.m.

§ 6. Fravikelighet

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår etter avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden m.m.

§ 7. Ikrafttreden og opphør

Forskriften trer i kraft 1. juli 2021.

Forskriften gjelder inntil Tariffnemnda treffer nytt vedtak. Forskriften opphører likevel å gjelde dersom partene i tariffavtalen ikke har krevet nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Forskrift 11. oktober 2018 nr. 1685 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene oppheves samtidig med ikrafttredelse av denne forskrift.